

NEBESKÁ RIEKA

Ilustrovala Katarína Vavrová

Grozdana Olujić

Ilustrovala Katarína Vavrová

NEBESKÁ RIEKA

Grozdana Olujić

Ilustrovala Katarína Vavrová

Text © Grozdana Olujčić
Illustrations © Katarína Vavrová 1999, 2014
Slovak translation © Mirjana Šišoláková 1999, 2014
Design © Boris Kvasnica 2014
Slovak edition © Perfekt 2014

Vrabcov dar

Dievčinka, ktorú pripútala na lôžko choroba, žila pri samom úpätí vysokej, prevysokej, do srdca neba zabodnutej betónovej veže. Okolo nej hučalo mesto, ale cez okno svojej pivničnej izbičky videla iba pohybujúce sa nohy okoloidúcich. – Kam len idú? Čo hľadajú? – pýtala sa, ale odpoveď neprichádzala. Nadovšetko ju znepokojovali rozihrané detské nohy, najmä tie najmenšie. Keď sa na ne pozerala, zdalo sa jej, že uteká spolu s nimi. Rýchlejšie, rýchlejšie, ešte rýchlejšie! Na lúku, do hôr, do doliny a ešte ďalej: svet je veľký a pestrý! Keby bola vietor, utekala by po uliciach, pospietala

konáre stromov, postrhala ľuďom klobúky. Keby bola oblak, sadla by si na vrchol Striebornej hory, okúpala sa v mori, rozbehla sa za hviezdami a vtákmi. Dievčinka si vzdychla. Zo svojho betónového dvora, ohradeného vysokými budovami ako kamennými útesmi sotva videla kúsok neba. Čo sa hovorí o oblakoch? Podobajú sa motýľom a rýchlo sa strácajú. Dievčatko sa pokúsilo urobiť niekoľko krokov pridržiavajúc sa stien, ale bez úspechu. Mama sa vráti z práce až podvečer. Keby mala aspoň psa alebo mačku! Ach, hlúposti. Ako by sa do jej tesnej kľetky zmestili pes a mačka? Sem sotva zabľúdi slnečný lúč, zatancuje po stene, povie: – Chyť ma, chyť! – a odíde. Dievčatko sa pozorne započúvalo. Z dvora sa ozývali detské hlasy. Počula udieranie lopty o betón, radostný smiech víťazov, hnev porazených. A potom, odrazu, akoby spadla z neba, vletela do okna lopta. Chlapec, ktorý za ňou utekal, si čupol a zahľadel sa do hĺbky.

– Hej, je tu niekto? – vykrikol a zbehol dole schodmi. – Hej, ty tam, vráť mi loptu! – vrazil dovnútra, a keď zbadal dievčatko, prekvapene cúvol, schytil loptu a utiekol. Ale už na druhý deň zaklopal na dvere a odvtedy chodil často a prinášal darčeky: gaštanový kvet, kamienok neobyčajného tvaru, vrabca so zlomeným krídlom...

– Ledva som ho zachránil pred kocúrom! – Chlapec položil poraneného vtáka na okraj postele a dievčinka si od strachu schovala hlavu pod vankúš. No po chvíľke sa jej strach zmenil na ľútosť. Vták ledva dýchal. Čo mohla urobiť viac, ako mu obviazať krídlo a nakrímiť ho chlebovými omrvinkami? A potom čas plynul ako dážď dole odkvapom, ale vrabec sa zotavoval ťažko a pomaly. Jar už vyťahovala trávku zo sena, keď po prvý raz zatrepotal krídelkami. A až keď kráčalo dvorom leto, otvorilo dievčatko okno, ustúpilo nabok, aby vták mohol vyletieť a zašepkalo:

– Leť, úbožiatko!

No vrabec sa nepohol ani prvý, ani druhý deň. A na tretí deň zlietol na okno a povedal:

– Ďakujem ti a zajtra o tomto čase ma čakaj.

– Čo je to? – začudovala sa dievčinka. – Vari sa mi sníva? – obrátila sa k oknu, ale vrabec tam nebol. – Určite sa mi to zdalo, – pomyslela si a rozhodla sa, že o tom nepo-

vie nikomu na svete, ani mame, ani chlapcovi, aby sa jej nesmiali.

– Ktorýže vrabec rozpráva? – povedali by jej. – Hlúposti!

Hoci to vedela, predsa už od úsvitu čakala vrabca, ale ten sa ani neukázal, ani neohlásil.

– Zabudol na mňa? – pomyslela si a už sa chcela strčiť pod prikrývku, keď začula šuchot krídiel a zvučný hlas:

– Vstaň z postele! Ponáhľam sa!

– Kto si a kam sa ponáhľaš? – Dievčinka sa strhla, poobzerala sa a nikde nikoho. – Určite sa mi ešte sníva, – šepla sama sebe, ale hlas znovu zopakoval, že sa ponáhľa. Dievčinke sa od údivu rozšírili oči: na okne sedel jej vrabec a pri nožičkách sa mu ligotalo čosi drobučké, okrúhle, podobné semienku melóna, celé zlatisté.

– Vari to hovoril on? – Dievčinka si neveriaco pritiahla prikrývku až po bradu a vrabec vyčítavo zašepkal, že nemá čas na hranie.

– Vstaň, zasad' semienko lomikameňa a čakaj, kým nenarastie plod. Keď pukne, prehlti jeho kôstku, ale skôr sa ho nedotýkaj a nikomu nič nevrav! – Vrabec odletel tak nečakane, ako sa zjavil. Dievčinka vzala z okna semienko a začudovala sa: bolo ťažšie ako najväčší melón a teplé. Od vrabčkovho zobáčika? Od jej dlane? Od čoho? A tak ho dala do kvetináča so zemou a poliala ho. Čas letel ako pena v bystrej rieke. Za oknom už poletovali prvé snehové vločky, ale semienko nie a nie vyklíčiť.

– Vari sa mi o vrabcovi iba snívalo? – pomyslelo si dievčatko zaspávajúc, ale keď ráno otvorilo oči, v kvetináči bol naozaj malý zlatistý výhonok lomikameňa.

– Kedy vyrastie? – pýtalo sa dievčatko. Plynuli týždne a mesiace, na dvore znovu šantila jar, no výhonok nie a nie rásť. Znova bolo počuť detské hlasy a údery lopty o betón, ale chlapec neprichádzal. Dievčatko sa od matky dozvedelo, že chlapec sa odsťahoval na druhý koniec mesta a zo-smutnelo. Celkom zabudlo polievať výhonok, až si jedného dňa všimlo, že od lista vyhnal tmavomodrý puk. Bol zo dňa na deň silnejší, a keď sa začal roztvárať, dievčatko pocítilo, že aj ono mocnie. Mama začudovane nadvihla obočie:

– Kde sa tu vzal ten kvet? – vykrikla ohromene, ale dievčatko nepreriek-

lo ani slovo. Modrý kvet s vysokými červenými pernicami, veľký a neobyčajne voňavý, sa mihotal v páse slnečného prachu a zo dňa na deň bol žiarivejší, väčší. A potom v samom jeho srdci vykličil plod. Izba bola plná jeho jasu a vône, ale mama sa už nepýtala na nič. Videla, že rastlinka robí dcérke radosť a spokojnejšie odchádzala do práce.

– Vyrastie niekedy? – Dievčinka nehybne pozorovala plod, ale čas sa vliekol ako dažďové kvapky dolu oknom. Napokon jedného rána predsa len vyletela z plodu rovno dievčinke na dlaň kôstka ako zlatá včielka. Tá ju celá rozochvená prehltna a v tej chvíli vyskočila na posteli.

– Ja chodím! Ja behám! – vykrikla celá bez seba a chcela vybehnúť von, keď ju vtom zastavil akýsi slabučký hlas.

– Pekne! Pekne! Ale pomôž mi.

– Vari sa vrátil vrabec? – pomyslela si a obzrela sa k oknu, ale vrabca nebolo. Zato uvidela malého hrdzavého svrčka, vklineného v štrbine. To on sa hádzal a pišťal:

– Na čo čakáš? – svrček vyčítavo zavrtel hlavou a dievčatko napokon pochopilo, že to hovorí on. Podišlo k nemu a vytiahlo ho zo štrbiny, prekvapené, že práve ono rozumie reči vtákov a chrobákov.

– Pravdaže rozumieš, – svrček sa ticho zasmial, akoby čítal jej myšlienky. – Lomikameň ti vrátil pohyb a obdaril ťa zvieracou rečou, ale vrabca nečakaj! Je v Krajine modrých vetrov a mňa poslal, aby som ťa tam priviedol. Zatvor oči a rátaj do desať...

– Ty si ale smiešny! – zachichotala sa dievčinka, ale predsa len zatvorila oči a pocítila, ako sa jej zmocňujú sladké driemoty. Ktovie, ako dlho spala? Čo sa jej snívало? Keď otvorila oči, bola na brehu akéhosi jazera, pred bránou paláca, postaveného zo svetla. – Aký je to dom? Kde som? – čudovala sa, ale svrček ju upozornil, aby sa na nič nepýtala. Na otázky ani nemala čas. Otvárala sa pred ňou akási priezračná, ligotavá brána. Oslepila ju žiara záhrady, akú nikdy nevidela, omámila ju vôňa kvetov, o akých nikdy nepočula. Ponad vysoké silné kvety leteli modrí vtáci podobní veľkým modrým motýľom, ale šum krídiel nebolo počuť. Odrazu jej jeden z nich zletel na plece a povedal: – Ja som tvoj vrabec!

– Netáraj! – Dievčatko nesúhlasne pokrútilo hlavou. – Môj vrabec bol sivý!

– Sivý som bol tam v meste, toto je Krajina modrých vetrov. Tu sú vrabce modré, ale môj čas sa mína. Vezmi za hrst' semiačok a choď, na svete je veľa chorých a nešťastných...

Modrý lesk vrabčích krídiel sa zmenil na modrý prúd mrholenia. Vrabec zmizol. Zmizlo aj nádvorie a záhrada plná vôní. Dievčinka si neveriaco pretrela oči. Je to možné? Znovu bola vo svojom pivničnom byte, okolo ktorého sa ako strmé útesy dvíhali betónové múry zakrývajúce výhľad.

– Naozaj sa mi to všetko snívalo? – pomyslela si. Ale keď roztvorila päšť, na dlani uvidela zvláštne svetielkujúce semená, ťažké a teplé. Odbehla do kuchyne a jedno dala mame. Potom sa vybrala do sveta, aby ostatné rozdelila chorým. Vtáci leteli pred ňou a ukazovali jej cestu, kvety sa otvárali, aby ju pozdravili. A dievčinka šla cez hory a doliny, cez ľadovce a púšte, bola zo dňa na deň väčšia a krajšia, až kým z Krajiny modrých vetrov neprišla zvesť o vrabcovi, ktorý sa zmenil na mládenca a vybral sa hľadať krásavicu, ktorá mu kedysi dávno obviazala zlomené krídlo.

Nebeská rieka

Rieky tiekli každá po svojom: jedna na východ, druhá na západ a ďalšia z hôr rovno do mora.

Veď napokon, kam aj? Veľká matka riek spokojne dozerala na zrod nových riek a vopred im určovala koryto. Rieky neprinášajú prekvapenie, niet s nimi starostí. Nerodia sa často také pochabé ako tá, čo chcela tiecť pod zemou. Matka všetkých riek sa usmiala na dcéru, ktorá sa práve narodila a ukázala smerom na západ, no malá tvrdohlavá rieka povedala:

– Nechcem ísť na západ!

– Tak teč na juh a môžeš aj na sever! – trpezlivo povedala veľká matka riek, ale dcéra, čo sa práve narodila, nechcela tiecť ani na sever, ani na juh, ani z hôr do mora. Celá svetlá a priezračná vrtela hlavou a opakovala:

– Nie a nie!

Veľká matka riek si povzdychla:

– Všetky rieky chcú tiecť do mora! – povedala a pohladkala najmladšiu dcéru po tvári. Tá odvrkla: – Ja nie!

– A kam chceš ísť? – znepokojila sa matka všetkých riek.

Malá svojhlavá rieka mlčala. Osudom riek je tiecť do doliny, do mora, ale ju priťahovali zasnežené vrcholce hôr a kvet slnka v blankytnom nebi, očarovali ju oblaky a hviezdy.

– Keby som sa mohla stať nebeskou riekou! – zašepkala a veľká matka riek sa zachvela od hrôzy.

– To nebolo, ani nebude, dcéra moja! Ani jedna rieka ešte nevystúpila na nebo. Radšej sa poponáhľaj, aby si dobehla do doliny, do mora, kým neprídu mrazy!

– povedala matka všetkých riek prísne a rozhodla sa dávať pozor na dcéru, čo sa práve narodila.

Malá rieka sa voľky-nevoľky začala spúšťať na dolinu, ale od tej chvíle ju všetky rieky a riečky,